

UiO • **Institutt for privatrett**

Det juridiske fakultet

RAAP-dommens rettslige aspekter – kritikk, implikasjoner og konsekvenser

Professor Ole-Andreas Rognstad

Sak C-265/19 (RAAP)

Spørsmål om den geografiske rekkevidden av vederlagsretten etter utleiedirektivet art. 8(2)

- Hva er «relevant performers» i bestemmelsens forstand?
 - Member States shall provide a right in order to ensure that a single equitable remuneration is paid by the user, if a phonogram published for commercial purposes, or a reproduction of such phonogram, is used for broadcasting by wireless means or for any communication to the public, and to ensure that this remuneration is shared between the **relevant performers and phonogram producers**.
- Spørsmålet reist på bakgrunn av at irsk opphavsrettslov bare ga vederlagsrett til utøvere fra EØS

Sak C-265/19 (RAAP)

EUD (storkammer): Tolker utleiedir. art. 8(2) i lys av WPPT som integrert del av EU-retten

- Vederlagsregelen i WPPT art. 15(1) og plikten til nasjonal behandling i art. 4(1) innebærer at det ikke er i samsvar med utleiedir. art. 8(2) å begrense vederlagsretten til utøvere fra EØS
- Pdas.: Reservasjonsretten i WPPT art. 15(3) innebærer ikke at vederlagsretten kan begrenses ift tredjeland

A white funnel is centered on the page. It has a narrow neck at the top and a wide, flared base at the bottom. The funnel is oriented vertically. Inside the funnel, there are three lines of black text, each centered horizontally. The text is arranged from top to bottom: 'Materiell gjensidighet, WPPT art. 4(2)', 'Formell gjensidighet, WPPT art. 4(1)', and 'Generell anvendelse for alle utøvere og produsenter'.

Materiell gjensidighet,
WPPT art. 4(2)

Formell gjensidighet,
WPPT art. 4(1)

Generell anvendelse for
alle utøvere og produsenter

- EUD: Ettersom art. 8(2) er en harmonisert regel er det opp til (EU-)lovgiveren å bestemme begrensninger i rekkevidden
 - Ingen slik begrensning i øyeblikket
 - Avsnitt 88: Since Article 8(2) of Directive 2006/115 is a harmonised rule, it is for the EU legislature alone and not the national legislatures to determine whether the grant in the European Union of that right related to copyright should be limited in respect of the nationals of third States and, if so, to define that limitation clearly and precisely. As the Commission has pointed out in its observations, as EU law currently stands, neither that provision nor any other provision of EU law contains a limitation of that kind.
 - Peker i retning av en generell anvendelse for alle utøvere og produsenter uavhengig av nasjonalitet
 - Samtidig forutsettes det at EU-lovgiveren *kan* endre rekkevidden i samsvar med internasjonale konvensjoner (WPPT)

Kritikkpunkt # 1

- Dommen tar ikke høyde for at *plikten til nasjonal behandling* i WPPT er begrenset ift rettighetshavere fra land som har reservert seg (les: USA), jf. WPPT art. 4(2) og prinsippet om materiell gjensidighet
 - WPPT art. 4(2): «The obligation provided for in [paragraph \(1\)](#) [national treatment] *does not apply* to the extent that another Contracting Party makes use of the reservations permitted by [Article 15\(3\)](#) of this Treaty
 - EUD: Fordi EU og medlemsstatene ikke har reservert seg etter WPPT art. 15(3), gjelder plikten til nasjonal behandling etter WPPT art. 4(1) (se særlig a. 69-70)
 - Misvisende, fordi plikten til nasjonal behandling ikke gjelder overfor kontraktsparter som har reservert seg (les: USA)

Kritikkpunkt # 2

- Henvisningen til menneskerettighetene i EU Charteret art. 17(2) (a. 85 og 86) er malplassert
 - EU-domstolen: Drøfter betydningen av at kontraktsparter i WPPT har reservert seg mot vederlagsretten (les USA, som har reservert seg for all overføring til allmennheten bortsett fra webcasting)
 - Pdes: Trekker frem det urimelige ved at EU-utøvere ikke får vederlag i tredjestater (USA) mens tredjestaters utøvere får tilsvarende vederlag i EU. Strider mot hensynet til rettferdige vilkår i musikkindustrien
 - Pdas: Retten til rimelig vederlag er beskyttet under art. 17(2) i EU-Charteret om grunnleggende rettigheter, og dermed underlagt krav om rettighetene må defineres klart og tydelig, jf. EU-Charteret art. 52(3)

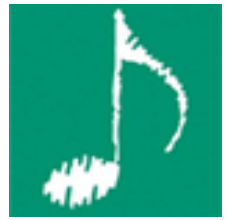
Kritikkpunkt # 2

- Henvisningen til menneskerettighetene i EU Charteret art. 17(2) er malplassert
 - I henhold til tidligere EU-praksis (og også praksis fra EMD) omfatter eiendomsbeskyttelse bare *eksisterende* rettigheter
 - Her er selve *spørsmålet* om utøvere og produsenter fra tredjeland *har* slike rettigheter
 - Utøvere og produsenter fra USA har ingen slik rett etter WPPT (for annen overføring enn webcasting), jf. art. 4(2)
 - Dermed er de ikke beskyttet under art. 17(2) med mindre det følger av art. 8(2) i utleiedirektivet
 - Men art. 17(2) kan ikke brukes som argument ved *tolkningen* av art. 8(2). Bli et rent sirkelresonnement

- **Kritikkpunkt # 3**
 - Påstanden om at reservasjoner ikke gir uttrykk for klare og presise grenser (a. 87) er svakt fundert
 - EUD overser (i) sitt eget argument om at WPPT er en integrert del av EU-retten (som tom. har forrang foran direktivene); (ii) at plikten til nasjonal behandling etter art. 4(1) ikke gjelder overfor stater som har reservert seg
 - Få problemer med å finne ut hvilke stater det er. Bare å sjekke WIPO-registeret for registreringer

Kritikkpunkt # 4

- Uklart forhold mellom internasjonale konvensjoner og prinsipp om at rettighetene gjelder alle rettighetshavere uten uttrykkelig begrensning
 - Underlig at EUDs argumentasjon i så stor grad knyttes til tolkningen av de internasjonale konvensjonene hvis utfallet er at vederlagsretten skal gis til alle utøvere/produsenter
 - Ville vært mer konsekvent å starte der for så evt å påpeke hvilket rom det er for EU-lovgiveren å begrense vederlagsretten
 - Uklart om EUD har vurdert konsekvensene av prinsippet om at rettighetene gjelder alle rettighetshavere uten uttrykkelig begrensning
 - Svært få uttrykkelige begrensninger i EU-lovgivningen. “Kjører over” de internasjonale konvensjonene på opphavsrettsområdet?

Konsekvenser av RAAP-dommen i EU

- Tilsynelatende: Medlemsstatene har plikt til å gi vederlag til alle utøvere/produsenter som medvirker på et lydopptak frem til EU-lovgiveren treffer beslutning om det motsatte
- Tilstrekkelig å endre art. 8(2) i samsvar med prinsippet om materiell gjensidighet i WPPT art. 4(2)
- Utleie- og utlånsdirektivet er et 'horisontalt direktiv' som ikke har direkte virkning i medlemsstatene. Nasjonale regler skal tolkes direktivkonformt, men ikke 'contra legem'
 - Direktivet kjører ikke over klare begrensninger i medlemslandenes rett. Endringene må gjennomføres
 - Spørsmål om statenes erstatningsansvar for feilaktig gjennomføring. Min oppfatning: Ikke opplagt, bl.a. på bakgrunn av de svakhetene som er påpekt ved dommen

Særlig spørsmål: Gjelder dommens resultat også i EØS (dvs. for EFTA-statene)?

– Argumenter for:

- Homogenitetshensynet (EØS-avtalen art. 1, jf fortalen pkt. 4 og 16)
- Vederlagsretten etter art. 8(2) er ikke begrenset ved EØS-komiteens vedtak

– Argumenter mot:

- EØS-avtalen skal ikke medføre begrensninger på traktatkompetansen i forhold til tredjeland (EØS-avtalens fortale pkt. 16, jf. EFTA-domstolen i sak E-2/97 (Maglite))
 - Tolkning av art. 8(2) i samsvar med RAAP innebærer de facto en slik begrensning
- EU-domstolens henvisninger til EUs eksklusive eksterne traktatkompetanse (jf dommen a. 89) er ikke overførbare til EØS
 - It should be added that the European Union has the exclusive external competence referred to in Article 3(2) TFEU for the purpose of negotiating with third States new reciprocal commitments, within the framework of the WPPT or outside it, relating to the right to a single equitable remuneration for producers of phonograms published for commercial purposes and performers contributing to those phonograms
 - Noen slik eksklusiv kompetanse gjelder ikke i EØS
- EFTA-statene Island og Norge ikke tiltrådt WPPT

Norsk lovforslag av desember -19 vs RAAP- dommen

- Foreslått endringer i åvl. § 114 og forskriften til åvl. § 6-12
- Essens: Vederlagsrett for opptak hvis produsenten er norsk (§ 114), fra et EØS-land (forskrift § 6-1) eller fra et Romakonvensjonsland (forskrift § 6-12). I så fall: alle utøvere som deltar har krav på vederlag
 - I praksis: Ikke vederlag for opptak produsert av amerikanske produsenter. Men amerikanske utøvere som deltar på vernede opptak har vederlagsrett

Norsk lovforslag av desember -19 vs RAAP- dommen

- Forslaget ikke i samsvar med utleiedir. hvis RAAP-
dommen legges til grunn for tolkningen
- Som nevnt: Mener det i høy grad kan diskuteres om
den kan det
- Alternativet. Direktivet tillater EFTA-landene å utøve
sin kompetanse til å inngå gjensidighetsavtaler med
tredjeland og begrense vederlagsretten deretter
- Svakheterne ved EU-dommen et ytterligere argument

Dagens norske regler vs RAAP-dommen

- Også her: Vil være situasjoner der produsenter og utøvere fra tredjeland ikke får vederlagsrett
 - Hvis opptaket er produsert 'utenfor Romakonvensjonen' og det ikke deltar utøvere fra EØS (eks.: rent amerikanske produksjoner)
- Ang RAAP-dommens konsekvenser, se forrige slide

Konsekvenser for fondet for utøvende kunstnere

- Systemet: Avgift til fondet gjelder opptak som ikke utløser vederlagsplikt etter åvl. § 21
 - Fondsavgiftsloven § 3
- ‘Raderes ut’ om man skal legge RAAP-dommen til grunn
- Evt. må legge om systemet. Kan kollektiviseres i større grad?
 - Jf. RAAP-dommens avsnitt 56 (medlemsstatenes frihet ved fordelingen)
- Min oppfatning: Forsiktighet med å trekke for vidtgående konsekvenser av RAAP-dommen